PROFESSOR AKIF NURAĞA oğlu ABBASOV – 75
ПРОФЕССОР АКИФ НУРАГА оглы АББАСОВ – 75
PROFESSOR AKIF NURAGA oglu ABBASOV – 75

UOT 37.

ELMİ VƏ BƏDİİ YARADICILIQ YOLLARINDA İNAMLI ADDIMLAR

Hümeyir Hüseyn oğlu Əhmədov
Azərbaycan Respublikasının Təhsil İnstitutunun
Elmi-pedaqoji kadrların hazırlanması şöbəsinin müdiri,
pedaqogika elmləri doktoru, professor,
Rusiya Təhsil Akademiyasının xarici üzvü,
RTA-nın əməkdar elm və təhsil xadimi
ORCID: 0000-0003-0019-4266
E-mail: humeyir@gmail.com

Açar sözlər: *əməkdar müəllim, görkəmli pedaqoq, istedadlı yazıçı, tərcüməsi, dərsliklər müəllifi, yaxşı yoldaş və dost*
Ключевые слова: *заслуженный учитель, выдающийся педагог, талантливый писатель, переводчик, автор учебников, хороший друг и товарищ*
Key words: *honored teacher, outstanding educator, talented writer, translator, textbook author, good friend and comrade*

Bu gün mənim üçün sadəcə təqvimdə bir tarix deyil – bu gün mənim əziz qələm yoldaşım, həmkarım, dostum, elm və təhsil yolunda bir ömür boyu çiyin-çiyinə addımladığım həmmüəllif olduğum, əməkdar müəllim, pedaqoji elmlər doktoru, professor Akif Abbasovun 75 illik yubileyidir. Bu yazını sadəcə bir məqalə kimi deyil, illərin süzgəcindən keçmiş, hörmətin, dostluğun və minnətdarlığın səmimi ifadəsi kimi qələmə alıram.

Akif Abbasov 1950-ci il mayın 28-də Şirvan (*keçmiş Əli Bayramlı*) şəhərində Nurağa müəllimin ailəsində anadan olmuşdur. Kiçik yaşlarından zəhmətə, kitaba, biliyə olan marağı onu yaşıdlarından fərqləndirirdi. Onun ali təhsil üçün seçdiyi yol da təsadüfi deyildi - 1968–1973-cü illərdə M.F.Axundov adına Azərbaycan Pedaqoji Dillər İnstitutunun (*hazırda Azərbaycan Dillər Universiteti*) ingilis-Azərbaycan dilləri fakültəsində, 1971–1973-cü illərdə həmin institutun nəzdindəki ikiillik kursda əlavə olaraq ərəb dili şöbəsində təhsil almışdır.

1977-ci ildə Azərbaycan Elmi-Tədqiqat Pedaqoji Elmlər İnstitutunun (*ARTİ*) dissertanturasına qəbul olmuş və “VIII-X sinif şagirdlərinin hüquq tərbiyəsində məktəb, ailə və ictimaiyyətin əlbir işi” mövzusunda (*elmi rəhbər pedaqoji elmlər namizədi, dosent Ə.Ə. Ağayev*) namizədlik dissertasiyasını 1987-ci ildə uğurla müdafiə etmiş və elmlər namizədi elmi dərəcəsini almışdır. 1995-ci ildə “Məktəbliləri ailə həyatına hazırlamağın nəzəriyyəsi və təcrübəsi” mövzusunda doktorluq dissertasiyasını müvəffəqiyyətlə müdafiə etmişdir. (*Elmi məsləhətçisi professor Z. İ. Qaralov*).

Alimin elmi fəaliyyəti geniş və çoxşaxəlidir. Onun yaradıcılıq fəaliyyətinin bir neçə istiqamətini qeyd etmək istərdim: elmi, elmi-pedaqoji, elmi kadr hazırlığı, publisistika, bədii

yaradıcılıq və tərcümə. Pedaqogika sahəsində apardığı fundamental tədqiqatlar bu gün də istinad mənbəyi olaraq istifadə olunur. Onun elmlər namizədi, daha sonra isə doktorluq dissertasiyalarında qaldırdığı məsələlər yalnız nəzəri deyil, həm də praktiki əhəmiyyət daşıyır. Professor kimi neçə-neçə gənc alimin formalaşmasına dəstək olub, elmi rəhbərliyi ilə yazılmış dissertasiyalar bu gün bir çox universitet və akademik qurumlarda nümunə kimi göstərilir.

Professor Akif Abbasovun elmi-pedaqoji kadrların hazırlanması ilə bağlı fəaliyyəti də səmərəlidir. Belə ki, o, 40 fəlsəfə doktoru, 7 elmlər doktoru yetişdirmişdir. 50-dən artıq dissertasiya müdafiəsində opponent olmuşdur. Həmçinin, Bakı Ali Pedaqoji Qızlar Seminariyasında (*hazırda Bakı Qızlar Universitetində)* elmi işlər üzrə prorektor işləyərkən (1992-1998-ci illərdə) pedaqogika fənnindən oxuduğu mühazirələr tələbələr tərəfindən maraqla qarşılanmışdır.

Alim uzun illər ərzində Elm və Təhsil nazirinin əmri ilə Azərbaycan Dillər Universitetində, Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetində, Bakı Slavyan Universitetində, Gəncə Dövlət Universitetində, Bakı Qızlar Universitetində, keçmiş Azərbaycan Müəllimlər İnstitutunda, Azərbaycan Kooperasiya İnstitutunda, həmçinin, Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Kollecində dövlət imtahan komissiyasının sədri olmuşdur. Bundan başqa müxtəlif ali təhsil müəssisələrində magistr dissertasiyalarının müdafiəsi üzrə dissertasiya şuralarının sədri təyin olunmuşdur. Hazırda Xəzər Universitetinin nəzdində fəaliyyət göstərən FD 2.49 Dissertasiya şurasının Elmi seminarının sədridir.

Akif Abbasovun yaradıcılığında diqqəti cəlb edən digər istiqamət tərcüməçilik fəaliyyətidir. O, "İngiliscə-azərbaycanca pedaqoji-psixoloji lüğət" [1999] və "Azərbaycanca-ingiliscə pedaqoji-psixoloji terminlər lüğəti" [2006, 2019] tərtib edərək nəşrinə nail olmuşdur.

Həmçinin elmi yaradıcılıqda olduğu kimi, bədii yaradıcılıqda da eyni uğurla fəaliyyət göstərir. Bir yazıçı kimi də özünü təsdiq etmişdir. O,"Yaxşı dost" pyeslərinin, "Aldanma sözlərə", "Acı xatirələr", "Sultan II Murad" və "Fateh Sultan Məhmət" romanlarının müəllifidir.

Onun qələmindən "Lələşin ayaqqabısı", "Xəyanət", "Qaş düzəltdiyi yerdə", "Dədəmə oxşayırsan", "Gəl Məliyin dovğasına", "Gəlin", "Müdirin ayağı", "Bir qıçlı öz atasıdır", "Dar günün dostu", "Geydirmə araq", "Banu və babası", "Pyeslər", "Roman, povest və hekayələr", "Atilla və babası", "Yumruq", "Yumurta", "Sənə quzu kəsim", "Pensiya pulu", "Ananın ürəyinə gedən yol", "Hekayələr", "Uşaqlar üçün hekayələr", "Töhmət", "Taxta qaşıq", "Qızıləhməd almaları", "Zoğal mürəbbəsi və başqa hekayələr" kimi hekayə bədii əsərləri çap olunmuşdur. Bizim birgə yaradıcılığımızın nəticəsi olaraq "Qız gəlin köçür", "Toydan əvvəl və sonra" kitabları oxucuların istifadəsindədir.

Atatürk mövzusu Akif Abbasov yaradıcılığını xüsusi yer tutur. O, türk dünyasının şərəfi və iftixarı, əfsanəvi sərkərdə, dövlət xadimi, Türkiyə Respublikasının yaradıcısı və ilk Prezidenti

Mustafa Kamal Atatürkün həyat və fəaliyyətindən bəhs edən 6 kitab qələmə almışdır. Onlardan “Samsundan başlanan yol” romanının, “Atatürk” pyesinin,“Atatürk haqqında hekayələr”in (birinci və ikinci kitab), “Böyük türk” (uşaqlar üçün hekayələr) və “Xallı kəpənək” hekayələr kitabının adları qeyd oluna bilər.

Professor Akif Abbasov Təhsil İnstitutunda kiçik elmi işçidən institutun elmi katibi vəzifəsinədək şərəfli bir yol keçmiş, yaradıcılığının nəticəsi olaraq bədii əsərləri 10 cilddə, seçilmiş elmi əsərləri 12 cilddə nəşr edilmişdir. 200-dən artıq elmi məqalə, 20-dən artıq dərslik müəllifidir. Onun üzün illər tanınmış psixoioq-alim, psixologiya elmləri doktoru, professor, əməkdar elm xadimi Əbdül Əlizadə ilə birlikdə yazdığı “Ailə həyatının etika və psixologiyası” dərsliyi orta məkəblərdə tədris olunmuşdur. Bundan əlavə ali məktəblər üçün “Milli əxlaq və ailə etikası”, orta ixtisas məktəbləri üçün “Pedaqogika” dərslikləri tələləbələrin istifadəsinə verilmişdir. Akademik Hüseyn Əhmədovla birikdə uzun illər ərzində Azərbaycan televiziyasında apardıqları “Maraq dünyası” verilişəri izləyici auditoriyası tərəfindən həvəslə qarşılanmışdır. Təhsil şurasının sədri, pedaqogika elmlər doktoru, professor Hikmət Əlizadə ilə birlikdə hazırladıqları “Pedaqogika” dərsliyi bu yaxınlarda yeni redaktədə oxuculara təqdim olundu. Akif müəllimin həmkarları ilə birlikdə elmi-yaradıcılıq əməkdaşlığı bu gün daha aktuallıq kəsb edir.

Professor Akif Abbasovun elmi-pedaqoji fəaliyyəti dövlətimiz və hökumətimiz tərəfindən yüksək dəyərləndirilib. O, bir sıra dövlət təltifləri, fəxri adlar və diplomlarla qiymətləndirilib. Belə ki, 1981-ci ildə Respublika Maarif Nazirliyinin Fəxri Fərmanı, 1981-ci ildə Azərbaycan ETPEİ-nin 50 illik yubileyində həmin institutun Fəxri fərmanı, 1986-cı ildə Respublika Maarif Nazirliyinin “Qabaqcıl maarif əlaçısı” döş nişanı, 2007-ci ildə “Qızıl qələm” mükafatı almışdır. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin sərəncamı ilə 2006-cı ildə “Tərəqqi” medalı, 2012-ci ildə Əməkdar müəllim fəxri adı, Heydr Əliyevin 100 illiyi münasibətilə 2024-cü ildə “Heydər Əliyev 100” yubiley medalı ilə təltif olunmuşdur.

Akif müəllim Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin və Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin fəal üzvlərindəndir. Həmçinin Pedaqoji və Sosial Elmlər Akademiyasının (Moskva) həqiqi (akademiki) üzvüdür.

Əziz dostum Akif Abbasov həm də böyük ürəyə sahib bir insandır. Onun səmimiyyəti, sadəliyi, təmkinli davranışı və ətrafındakı insanlara olan qayğısı onu tanıyan hər kəsin rəğbətini qazanıb. O, çətin anlarda yol göstərən, uğurlu anlarda isə insanların xoş günlərinə sevinən səmimi bir dostdur. Öz uğurlarını heç vaxt önə çəkməyən, amma başqalarının nailiyyətlərinə sevinən nadir insanlardandır. Bizi birləşdirən yalnız oxşar sahədə işləməyimiz deyil – bizi birləşdirən ortaq dəyərlərdir: elmə sevgi, insanlığa hörmət, vətənə sədaqətdir.

Mən inanıram ki, onun üçün ən böyük mükafat – yetirmələrinin uğurları və ondan öyrənən insanların minnətdarlığıdır. Bu gün ölkənin müxtəlif yerlərində çalışan müəllimlər, alimlər onun məktəbindən keçmiş, onun bədii əsərlərindən ilham almışdır.

Əziz qələm yoldaşım, həmkarım, dostum, pedaqogika elmləri doktoru, professor Akif Nurağa oğlu Abbasov, bu 75 il – yalnız rəqəm deyil, zəhmət, fədakarlıq, mərifət, təvazökarlıq və dərin insani dəyərlərlə dolu bir ömür yolunun salnaməsidir. Biz sizinlə fəxr edir və bu yubiley günündə möhkəm cansağlığı, davamlı elmi yaradıcılıq, ailə səadəti və nəvələrin sevinc dolu xoş sədalarını arzulayırıq.

Hələlik bu qədər, qalanları qalsın inşallah, 80 illik yubileydə elmin, insanlığın və dostluğun işığında qeyd edək.

Problemin aktuallığı. Məqalə institutun Elmi Şurasının qərarlarından irəli gələn vəzifələr baxımından hazırlanmışdır.

Problemin elmi yeniliyi. Bu il əməkdar müəllim, pedaqogika elmləri doktoru, professor Akif Abbasovun anadan olmasının 75 illiyi tamam olur.

Problemin praktik əhəmiyyəti və tətbiqi. Məqalə gənc tədqiqatçılar üçün maraqlı olacaqdır.

Г.Г. Ахмедов

Уверенные шаги на путях научного и художественного творчества

Резюме

Деятельность заслуженного учителя, доктора педагогических наук, профессора Акифа Аббасова обширна и многогранна. Он добился больших успехов в каждой из областей науки и научно-педагогической, подготовки научных кадров, журналистики, художественного творчества и перевода. Его фундаментальные исследования в области педагогики, поддержка становления многочисленных молодых ученых, диссертации, написанные под его научным руководством, принесли ему известность.

Акиф Нурага оглы Аббасов также плодовитый писатель, журналист и переводчик. Он успешен как в научном творчестве, так и в художественном творчестве, Он является автором 5 романов, повестов, 2 пьес и многочисленных книг рассказов. Он написал более 20 учебников.

Научно-педагогическая деятельность профессора Акифа Аббасова была высоко оценена нашим государством. Он был награжден рядом государственных наград, почетных званий и грамот.

H.H. Ehmedov

Confident steps on the paths of scientific and literary creativity

Summary

The activities of the honored teacher, doctor of pedagogical sciences, professor Akif Abbasov are extensive and multifaceted. He has achieved great success in each of the fields of science and scientific-pedagogical, training of scientific personnel, journalism, artistic creativity and translation. His fundamental research in the field of pedagogy, support for the development of numerous young scientists, dissertations written under his scientific supervision brought him fame.

Akif Nuragha Abbasov is also a prolific writer, journalist and translator. He is successful in both scientific creativity and artistic creativity. He is the author of 5 novels, stories, 2 plays and numerous books of short stories. He has written more than 20 textbooks.

The scientific and pedagogical activities of professor Akif Abbasov were highly appreciated by our state. He was awarded a number of state awards, honorary titles and certificates.

Redaksiyaya daxol olub: 01.04.2025